

De staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Mevrouw drs. J. Klijnsma

Ministerie SZW
Postbus 90801
2509 LV Den Haag

Datum: 13 januari 2014
Betreft: Reactie op het consultatie document '[Wet Pensioencommunicatie](#)'

Geachte Mevrouw Klijnsma,

Op 29 november 2013 publiceerde u het consultatiedocument 'Wet Pensioencommunicatie'.
Hierbij de reactie van de CSO, de koepel van ouderenorganisaties op dit consultatiedocument.

Onze reactie bestaat uit een samenvatting gevolgd door een gedetailleerde toelichting.
Uiteraard zijn wij bereid tot nader overleg.

Hoogachtend,

K.I. van Splunder, waarnemend voorzitter CSO

Cc: Vaste com.cie SZW Tweede Kamer
Vaste com.cie SZW Eerste Kamer

Samenvatting:

- Wij zijn van mening dat het huidige wetsvoorstel Pensioencommunicatie onvoldoende waarborgen biedt voor een verantwoorde invoering op korte termijn.
- Invoering van een nieuw pensioencontract en FTK zal grote gevolgen hebben voor de communicatie. Wij adviseren daarom om de pensioencommunicatie pas in een definitief wetsvoorstel te regelen nadat eerst het nieuwe pensioencontract en FTK is vastgesteld.
- Wij adviseren om zodra de concept communicatievoorstellen afgerond zijn, deze eerst te toetsen bij de verschillende groepen van deelnemers, in het bijzonder ouderen en gepensioneerden. Pas bij een positief resultaat van deze toetsing, kan ons inziens ook een verantwoorde uitvoering worden gegeven aan de beoogde invoering van de nieuwe wet.
- Als koepel van ouderenorganisaties zijn wij in een eerder stadium uitgesloten van participatie in de werkgroep pensioencommunicatie. Gezien het belang dat wij vertegenwoordigen en de kennis en ervaring die we kunnen inbrengen, zouden wij het zeer op prijs stellen om alsnog in staat gesteld te worden deel te nemen aan de werkgroep Pensioencommunicatie en de sub-werkgroep ‘Uniforme rekenmethodiek’.

Gedetailleerde reactie

A. Is de Pensioencommunicatie doelstelling realistisch en haalbaar?

Het in de MvT genoemde doel van pensioencommunicatie is dat de pensioendeelnemer weet hoeveel pensioen hij kan verwachten, kan nagaan of dat voldoende is en zich bewust is van de risico's van de pensioenvoorziening.

Dat een deelnemer moet kunnen opmaken of het te bereiken pensioen voldoende is voor zijn manier van leven na ingang van zijn pensioen, lijkt een brug te ver. Vrijwel geen enkele deelnemer is in staat om decennia vooruit zijn levensomstandigheden en inkomensbehoefte te bepalen.

Wij zijn dan ook van mening dat de in de MvT genoemde zinsnede 'kan nagaan of dat voldoende is', onvoldoende kan worden waargemaakt en stellen voor deze doelstelling meer realistisch te formuleren.

Vanzelfsprekend is het wel van belang dat naarmate de pensioendatum nadert (bijv. zo'n vijf jaar voor de beoogde pensioendatum), toekomstig gepensioneerden zich een adequaat beeld kunnen vormen van de verwachte inkomsten en uitgaven. Echter, het maken van een uitgaveninschatting is per deelnemer zeer verschillend. Dit vraagt niet om een paternalistische wettelijke regeling, maar een meer individuele benadering die naar onze mening geen wettelijke regelgeving vereist.

B. Communicatie van pensioenaanspraken

1) Eenduidige Communicatie

Eenzijds wordt aangaande de 'Eisen aan informatieverstrekking' (artikelen 48 en 59) geregeld dat de informatie die de pensioenuitvoerder verstrekt of beschikbaar stelt, 'correct, duidelijk en evenwichtig' moet zijn. Anderzijds vermeldt de MvT: 'Informatie over het te bereiken pensioen zal een indicatie zijn in afgeronde bedragen: de juistheid hiervan wordt dan ook op een andere manier beoordeeld dan de juistheid van de informatie over de opgebouwde aanspraken.'

Daarnaast wordt in de MvT aangegeven dat het nieuwe UPO alleen opgebouwde aanspraken zal vermelden en dat het pensioenregister een totaaloverzicht zal geven van het te verwachten pensioeninkomen.

Verder wordt in de MvT geconcludeerd dat niet langer het nominaal te bereiken pensioen in de visualisatie zal worden opgenomen.

Wij zijn van mening dat er sprake moet zijn van eenduidige communicatie en beoordeling van juistheid van opgebouwde rechten en eventuele prognoses over alle communicatie-distributiekkanalen heen. Met name een consistente en uniforme informatieverstrekking rondom de nominaal opgebouwde rechten is daarbij van belang. Om eventuele verwarring te voorkomen dienen zowel het UPO als het Pensioenregister exact dezelfde bedragen en alleen de voor de deelnemer relevante informatie-items te bevatten.

2) Indexatievooruitzichten Gepensioneerden

Naar onze mening is de positie van de gepensioneerden in het wetsvoorstel onderbelicht. Vanzelfsprekend is een duidelijke communicatie noodzakelijk voor de actieve deelnemers. Echter ook de gepensioneerden hebben behoefte aan duidelijke communicatie over hun (indexatie)vooruitzichten, waarbij ook de koopkrachtvooruitzichten onder diverse economische scenario's aan de orde moeten komen.

3) Eén Wft- en Pensioenwet-Proof Begrippenkader

De concept Pensioenwet hanteert de termen 'correct, duidelijk en evenwichtig'.

De vraag is of deze normen goed en voldoende objectief gedefinieerd zijn.

Ook sluiten deze begrippen niet aan op de onlangs (eind september) door AFM gepubliceerde '[Beleidsregel Informatieverstrekking](#)'.

Naar aanleiding van vragen en onduidelijkheden over de in de Wft gebruikte 'open norm termen' als onder meer 'correct' en 'duidelijk', introduceert de AFM in deze nieuwe beleidsregel nieuwe spelregels en nieuwe begrippen (o.m. informatie moet 'vindbaar, begrijpelijk en evenwichtig' zijn).

Aangezien een integraal pensioenoverzicht voor een deelnemer zowel betrekking kan hebben op door pensioenfondsen als verzekeraars uitgevoerde regelingen, achten wij het van belang dat er een eenduidig Wft- en Pensioenwet-proof overschrijdend begrippenkader wordt gehanteerd, zowel in de wetteksten zelf als ook in de gangbare communicatiepraktijk.

Hierbij moet voorkomen worden dat de gehanteerde begrippen overlappend zijn of in strijd met elkaar. Ook zouden uitvoerende partijen de ruimte moeten krijgen om een doelgroep specifiek communicatiebeleid te ontwikkelen. Dat vraagt ruimte voor uitvoerders om dat te ontwikkelen en daar past een corresponderend sanctiebeleid (maatwerk) van de

toezichthouders bij in plaats van harde sancties.

4) Uniformering van informatie en rekenregels

Op twee hoofdgebieden wordt getracht om tot uniformering van informatie te komen voor consolidatiedoeleinden:

- i. In de artikelen 24 lid 4, 48 lid 2, 46 lid 5 en 57 lid 5 worden bij of krachtens algemene maatregel van bestuur regels gesteld over de inhoud, de wijze van verstrekking en/of de rekenregels van aan te leveren informatie.
- ii. een opgave van zijn opgebouwde pensioenaanspraken, reglementair te bereiken pensioenaanspraken of pensioenrecht weergegeven op basis van een pessimistisch scenario, een verwacht scenario en een optimistisch scenario.

Naar onze mening zijn arbeidsvoorwaarden, waaronder pensioenen een belangrijk economisch maatwerkinstrument in de handen van sociale partners dat op voorhand niet gedictieerd zou moeten worden door uniforme rekenregels. Het lijkt ons dan ook academisch en niet realistisch om de uitkomst van een arbeidsvoorwaardenoverleg ondergeschikt te maken aan de in de MvT genoemde simpele informatie- en vergelijkbaarheidseis van een gemiddelde sollicitant.

Aangezien verschillende fondsen een verschillend risicoprofiel en ook een verschillend financieel-, premie-, indexatie- en beleggingsbeleid kennen, vragen wij ons af of het wel mogelijk is om pessimistische- en optimistische scenario's over pensioenfondsen heen zodanig te uniformeren dat deze (wetenschappelijk verantwoord) voor consolidatiedoeleinden gebruikt kunnen of mogen worden.

Wij nemen aan dat het toch niet de bedoeling kan zijn om de beleggingsbeginselen over pensioenfondsen heen te uniformeren?

Ook de complexiteit bij vrijwillige regelingen zal moeilijk te vertalen zijn in scenario's.

Daarnaast suggereert het geven van meer scenario's een onder- en een bovengrens. Die is er echter niet. Scenario's bieden geen zekerheid. Daar zou ons inziens nadrukkelijk voor gewaarschuwd moeten worden.

De in de sub-werkgroep ontwikkelde uniforme rekenmethodiek behoeft verdere uitwerking.

Graag zouden wij meer inzicht krijgen in de voorgestelde nieuwe methodiek van prognoses van pensioenuitkomsten. Gegeven de fundamentele onzekerheid van rendementen op lange termijn en de grote fluctuaties in pensioenuitkomsten die al bij kleine rendementsverschillen op lange termijn ontstaan, vragen wij ons af of een verantwoorde communicatie van dergelijk grote onzekerheden met een grote bandbreedte in pensioenuitkomsten wel mogelijk is en daadwerkelijk bijdraagt aan de uiteindelijke pensioencommunicatiedoelstelling.

Wij zouden een dergelijk model dan ook graag eerst met een positieve uitkomst getoetst willen zien op deelnemersniveau alvorens dit in een wetsvoorstel wordt gegoten. Ook de AFM stelt in het beleidsdocument dat 'consumentenonderzoek' een goed hulpmiddel is om te bepalen of informatie begrijpelijk is voor de doelgroep.

5) Digitale of schriftelijke en frequentie van informatieverstrekking

In de concept wet wordt vermeld dat slechts als een deelnemer bezwaar maakt tegen elektronische verstrekking de informatie schriftelijk wordt verstrekt. Ook wordt qua frequentie van periodieke informatieverstrekking onderscheid gemaakt naar de soort van de deelnemer. Zo wordt voorgesteld om gewezen deelnemers maar een keer in de drie jaar te informeren.

Wij achten voor alle deelnemers van een regeling een periodieke up to date informatieverstrekking op basis van 'eens per jaar' relevant. Voor iedere deelnemer is het van belang jaarlijks geïnformeerd te worden over het al of niet indexeren, korten of in welke vorm dan ook van aanpassen van de pensioenaanspraken of andere relevante arbeidsvoorwaarden, dan wel veranderingen rondom de pensioenzekerheid of dekkingsgraad van zijn of haar pensioen.

Er is nog steeds een grote groep van ouderen en gepensioneerden die geen toegang heeft tot elektronisch beschikbare informatie of die niet van internet gebruik maakt of niet goed weet hoe met internet (of web-based applicaties) om te gaan.

Wij achten het daarom van belang dat pensioenuitvoerders niet passief, maar actief aan deelnemers voorleggen op welke wijze zij geïnformeerd willen worden en jaarlijks ook bij het pensioenoverzicht de mogelijkheid te geven dit te wijzigen.

6) Keuzemogelijkheden pensioen

Krachtens de MvT dienen pensioenuitvoerders zo veel mogelijk inzicht te geven in de gevolgen voor het pensioen t.a.v. een aantal keuzes (eerder stoppen, langer doorwerken, deeltijdpensioen, hoog/laagconstructie, uitruil en waardeoverdracht).

Het is onduidelijk hoe de informatieverschaffing inzake deze keuzes consistent aansluit of überhaupt 'kan aansluiten' op de overige informatieverstrekking (zoals koopkrachtplaatjes) via het pensioenregister.

Wij zijn van mening dat het van belang is de communicatie zoveel als mogelijk te beperken tot de relevante actuele situatie van een deelnemer en niet te veel te anticiperen op allerlei toekomstige keuzes en/of wijzigingen van arbeidsverloop of levensomstandigheden.

Zo wordt bijvoorbeeld voor pensioengerechtigden die kiezen voor een hoog/laag constructie in het vooruitzicht gesteld dat zij een indicatieve prognose van het pensioeninkomen over 5 of 10 jaar zullen kunnen verkrijgen. Onderzoek wijst inmiddels uit dat de actiepotentie van gepensioneerden afneemt met het klimmen der jaren.

Wij adviseren derhalve voorzichtig te zijn met het breed informeren van deelnemers inzake allerlei keuzes, die nog hoogst onzeker zijn. Informatie over toekomstige of bijzondere keuzes kunnen altijd op verzoek door het betreffende pensioenfonds worden gegeven.

C. Concept wet Pensioencommunicatie is niet Tussenvariant-Proof

Het huidig wetsvoorstel anticipeert nog onvoldoende op het in ontwikkeling zijnde nieuwe pensioencontract en het daarbij behorend nieuw financieel toetsingskader (FTK).

Wij zijn van mening dat de wet Pensioencommunicatie pas definitief verantwoord kan worden vastgesteld en ingevoerd, nadat er volstrekte duidelijkheid is gecreëerd rondom het nieuwe pensioencontract en het nieuwe FTK. Zaken die in dit kader nog nadrukkelijk om uitwerking vragen zijn:

1) Verwerking van Schokken

In de MvT wordt gemeld dat met het voorstel over de herziening van het financieel toetsingskader, schokken als gevolg van een stijgende levensverwachting of als gevolg van ontwikkelingen op de financiële markten op een andere wijze zullen worden verwerkt en het derhalve des te meer noodzakelijk is om duidelijk en eerlijk te communiceren naar deelnemers.

Onduidelijk is nog hoe schokken verder uitgewerkt zullen worden. Indien bijvoorbeeld een korting van 20% over 10 jaar wordt toegekend, zal duidelijk zijn dat in het eerste jaar 2% korting op aanspraken zal plaatsvinden. Echter hoe in dit geval de 18% korting wordt verwerkt over de komende 10 jaar in relatie tot de in de MvT genoemde 95% zekerheidsbandbreedtes lijkt onduidelijk en zal veel vragen oproepen bij deelnemers. Dit vraagt om nadere uitwerking.

2) Korting, Artikel 134 PW

De in het nieuwe pensioencontract voorgestelde verwerking van schokken in een spreidingsmechanisme (maximaal 10 jaar spreiding) zou betekenen dat in het geval van onverhoopte tekorten, de nominale aanspraken al in een zodanig vroeg stadium gekort zullen worden dat aan artikel 134 (kortingsartikel) niet wordt toegekomen. Op dit punt zullen wij nader terugkomen bij de consultatie inzake het nieuwe FTK. Wij volstaan hier met te noemen dat nu in de communicatiewet ons inziens sprake is van een overvloedige verwijzing naar artikel 134. Dat lijkt ons niet in lijn met de aard en strekking van artikel 134 als ‘ultimum remedium’.

3) Discontovoet en Haalbaarheidstoets

Er is nog veel discussie over de discontovoet waarmee in herstelplannen gerekend mag worden en dat kan gevolgen hebben voor de haalbaarheidstoets. De nominale 97,5% zekerheid betekent een risicovrije discontovoet met adequate buffers. Ook moet verder worden uitgewerkt hoe de communicatie dient te verlopen over opgebouwde pensioenrechten bij fondsen die nog niet aan de vereiste vermogensvoldoende zijn. Verder is een punt van aandacht hoe het ‘verwacht rendement’ zijn vertaling zal vinden in de prognose informatie-overzichten.

4) Mediaan Pensioenresultaat

Als het verwachte pensioenresultaat wordt weergegeven met de mediaan, dan zal dat resultaat fors afwijken van de gecommuniceerde nominale aanspraken. Dit kan en zal hoogstwaarschijnlijk tot verwarring leiden bij deelnemers.

D. Kosten en verantwoordelijkheid

De verbeterde communicatie zal tot een verhoging van kosten voor de sector leiden. Het is ons inziens noodzakelijk hiervoor een kader te ontwikkelen dat een gezond evenwicht tussen communicatie-ambities en de daarmee verband houdende kosten definieert.

Niet is in alle gevallen duidelijk wie verantwoordelijk is voor de informatievoorziening. Voor het uniforme Pensioenoverzicht is de pensioenuitvoerder verantwoordelijk. De verantwoordelijkheid bij het pensioenregister dient ons inziens nader gedefinieerd en uitgewerkt te worden.
